

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a rend- tartó, — az esetlegesen reklamációk pedig a kiadóhivataltalnak küldendők.
Égészévre — — — — —	8 kor.	—	—
Félévre — — — — —	4 "	—	—
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök urunk megnyitó-beszéde az eucharisztikus kongresszuson.

Dicsértessék és áldassék vég nélkül a legméltóságosabb Oltáriszentség! — Mindörökké Amen.

Mindenek előtt örömnünknek kell kifejezést adnunk, hogy a nagyméltóságú püspöki karnak egyik kiváló tagját üdvözölhetjük körünkben, Desseffy Sándor csanádi püspök ur ő nagyméltóságát. (Lelkes éljenzés.)

Nagyméltóságú Püspök Ur! Mélyen tisztelt kongresszus!

Megnyitó beszédemet fájdalmas megemlékezéssel kell kezdenem. Társulatunk egyik példás buzgóságú és tevékeny tagját veszítettük el, a ki még a mult gyűlésen köztünk volt, a győregyházmege kiváló papját, Hahnekamp György kanonok urat. Az idő rövidsége nem engedi, hogy ennek a valóban eucharisztikus papnak életével hosszabban foglalkozunk, de méltó, hogy legalább jellemének egy-két vonásáról emlékezzünk meg. A legméltóságosabb Oltáriszentség iránt való szeretete különösen szentmiséjében nyilvánult meg; sokan csak azért jártak el az ő miséjére, hogy azon épüljenek. Mert a papnak arra kell törekednie, hogy lelkének érzületével is, a szabályok pontos megtartásával is mások buzgóságát fokozza, erősítse. A megboldogult kispapjait maga is figyelmeztette a rubrikák fontosságára, különösen pedig példaképpül olyan papok megfigyelését ajánlotta, kik a legszebb szabályossággal miséztek. Ha látta, hogy a minisztráló fiu gyakorlatlan, vagy viselkedése nem megfelelő, elküldte az oltártól és kanonok létre ő maga szolgált a misézó papnak, hogy semmisse zavarja a fölséges áldozatot. Ha uton volt és valahol vidéken misézett, gyengéd érzülete nem engedte meg, hogy Isten oltárára nem illő szerekről említést tegyen az illető plebánosnak, hanem visszaérkezte után valami láthatatlan kéz elkészítette s megküldötte a hiányos

szereket az illető helyre. Május 17-én halt meg s hogy mily figyelemmel végezte egyesületi kötelmeit, az mutatja, hogy még máj. 10-éről keltezte pontosan beküldötte libellusát.

Tisztelt eucharisztikus kongresszus! Ugyanaz az élő hit, a mely az ő lelkét eltöltötte, hozott bennünket ide a mai napon. És honnan az ő élő hite? honnan a mi erősségünk? A legméltóságosabb Oltáriszentségből. Ez bátorit az élet küzdelmében, ez védelmez korunk betegségei, veszedelmei ellen. Korunk *hitelensége* ellen orvosszer az Eucharisztia. Orvosszer, mert az Eucharisztia a titkok titka, s a ki igazán tiszteli e legnagyobb titkot, hitetlen nem lehet soha. Orvosszer a *nagyzás*, a *hiúság* ellen is. Korunkban mindenki többnek, nagyobbak akar látszani, mint a mekkora valóban, de még nem láttunk soha senkit, a ki igazán, bensőséggel hitt az Oltáriszentségben, hogy a külső pompát, ékességet kereste volna. Mert az Eucharishtiában rejlő isteni szerénység és alázatosság elveszi kedvünket a hiúságtól és nagyzástól, elveszi kedvünket a drága, erón felül beszerzett selyem-bársony költségességétől; meglegedetté teszi a szegényt, a gazdagot pedig, ha módjában volna is költekezni, nemes egyszerűsége tanítja, hogy minden gazdagsága mellett is szerény legyen és alázatos.

Kedves (bocsánat, azt gondoltam otthon vagyok kedves hiveim körében) — mélyen tisztelt kongresszus! (Hosszas éljenzés!) Sohasem volt az *idegesség* annyira elterjedve, mint épen korunkban. A legméltóságosabb Oltáriszentségben jelenlevő Jézus orvosszerünk az idegesség ellen is. Mert mitől ideges a mostani ember? A romlott újságok olvasásától, a megmérgezett sajtótól, a mely tele van bűnnel és erkölcstelenséggel, az igazi érdemet letagadja vagy elhallgatja, a becültelességet rágalmazza, sárba hurcolja; félrevezeti, megteveszti, különösen az egyszerű falusi embert, a ki

egészen gyanútlanul veszi kezébe e kárhuzatos jószágot. Ideges korunk a sokféle látványosságtól, a modern színelőadásoktól. Mértékkel, okosan élvezve, talán nem ártana az ilyen szórakozás, de mindezek napjainkban olyan irányt vettek, mely veszedelmes és semmiképen sem helyeselhető. Gyógyulni akarnak az idegesek? Ide jöjjenek az Eucharisztia elé, töltsenek csak egy kis félórát előtte naponként, magukba szállva, és nem lesznek idegesek többé. Nem hallottam, hogy valaki ideges lett volna, ki igazán, teljes lelkéből imádkozta, szerette az Oltáriszentségben rejlő Ur Jézust.

Aztán ki ment meg kedves keresztények! mindnyájunkat azon sok veszedelemtől, melyekkel mindenünnen körül vagyunk véve? Mi ad erőt legalább az itjuságnak az egész világ ezertféle *kísértése* és a saját rossz hajlamai ellen? Könyekig megindít mindig, mikor egy-egy ártatlan gyermeket, ifjút látok az oltár előtt térdelni, hogy a szentségi Ur Jézust segítségül hívja. És mi ad erőt minden szenvedőnek, mindegyikünknek, hogy az élet terheit elbirjuk, ha nem a legméltóságosabb Oltáriszentség?

Mélyen tisztelt kongresszus! Miután már harminchárom évet töltött a földön isteni Üdvözítőnk, panaszosan kérdezte: „Oly sokáig vagyok köztetek és mégsem ismertek engem?“ Ezzel a kérdéssel fordul mindazokhoz, kik őt még most sem akarják megismerni, szeretni. Mi, a kik az ő különösebb tiszteletével, imádatával a mások mulasztását, hibáit is pótolni akarjuk, mi is vigyázzunk, hogy Jézusunknak ez a szemrehányó kérdése ránk sohase vonatkozzék.

Az ülést megnyitom. (Hosszu, lelkes éljenzés.)

A középiskolai vallástanítás régi és új tervére.

Ismertette: *Balogh József.**

Boldog férfiú, ki az Urat féli. . . . Dicsőség és gazdagság lesz házában. Örök emlékezetben lesz. Szíve kész az Urban bizni, szíve megerősödött rendületlenül. (III. Zs.) Így éneklé meg a koronás lantos s dicsőíti annak boldogságát, ki bölcseséget keres s azt ott találja meg, a hol igazán feltehető: az isteni félelemben.

A szemétdombon élő Jób, midőn a fájdalom ellepte, mint az ősi dér a fák sárguló leveleit, a messze távokról jövő s az irtózatosszenvedés láttára megmerevült barátainak ezeket mondá: „A bölcsesség hol található? Az ember nem tudja annak becsét és nem található az a gyönyörben élő földjén. A mélység azt mondja: nincs bennem és a tenger így szól: nincs nálam! Nem adható érette finom arany; ezüsttel sem fizethetnek érte cserébe. Nem hasonlítható Indiának festett ékeibe, sem az igen drága sardonixhez, vagy zaphirhoz. A mi magas és kitünő, említésre sem méltó

hozzá hasonlítva. Nem hasonlítható hozzá a szerencsen-orozági topáz, az igen tiszta festéssel sem vethető egybe. El van rejtve minden előnek szeméi elől, az égi madarak sem tudják. A vész és a halál mondották: „Füleinkkel hallottuk híret. Tehát, hol található? Isten ismeri annak útját és Ő tudja helyét, mert ő látja a világ határait és mindent szemlél, mi az ég alatt vagyon; ki a szeleknek nehézséget adott és a vizeket meglégre vetette; mikor az esőknek törvénnyel adott és utat a zúgó viharoknak: akkor látta, kijelentette, készen tartotta és megvizsgálta és mondá az embernek: Ime az Ur félelme, ez a bölcsesség; és a gonoszról távozni értelem.“

Allíton bárki akármit, mindig igaz marad az Irás szava, hogy a bölcsesség kezdete, az Ur félelme; a gonoszság kezdete pedig a kevelység. — Ime a bölcsesség megszerzésére épült és ünnepélyesen felszentelt hajléknak falai között, esekélyességnek jutott az a kiváló szerencse, de nehéz feladat, hogy ezt az utat, mely az igazi bölcseséggnek, tudománynak alapját képezi, melylyel annak kezdetéhez jutunk, bemutas-sam. —

S midőn ezt teszem ilyen illüstris helgatók előtt, Szent Gergely szavai jutnak eszembe: „Juxta rationis usum, doctrinae sermo non suppetit, nisi in aetate perfecta. Unde et ipse Dominus Anno duodecimo aetatis suae in medio doctorum in templo sedens non docens, sed interrogans voluit inveniri.“

A bölcseséggnek kezdeténél nincsen az, ki nem féli az Urat. Istenfélelemre pedig csak a vallás taníthat meg bennünket.

A vallás Istennek, a legfőbb szellemi lénynek megismerése és ezen ismeretből származó gondolkodás- és cselekvésmód.

A vallás élet. — A vallás a léleknek két nagy képességét; esztét és akarataát s ezzel az egész embert befolyásolja. Akarjuk, vagy nem akarjuk, az Isten ott van mindnyájunk lelkében, eszében s töle még ha akar, sem szakadhat el, szabadulhat meg teljesen az ember. Eszének, szívének járását s így mindent, a mit eszével, szívével feldolgoz, tehát tudományát, világnézetét, erkölcsét, jellemét, a személyes, a nyilvánlatkoztatásban megismert Istenhez való viszonya alakítja, módosítja, határozza meg. Az ember esze, szíve, lelke akarva, vagy nem akarva, végre is a nyilvánlatkoztatásban megismert Istennel találkozik, vagy beleléliközik. A tudományok története megdönböztetőtlen bizonyítja ezt. Nem találunk egy vaimre való tudóst, a ki bármely tudománnyal foglalkozik is, mibeibe ne lehelné bele theológiáját, ne mutana be a nyilvánlatkoztatáshoz való viszonyát. Komolyan gondolkozók előtt, ma már gyermekese számba megy az a naiv lelkelt oty könnyen megtévesztő kijelentés, hogy a tudomány független minden hittől, vallásos meggyőződéstől. Igaz, hogy az emberi léleknek az a sajátága van, hogy a mi el folyton foglalkozik, abba ugy beleéli magát, hogy másképp nem is gondolkozhatik, nem is érezhet másképen s más ember gondolatmenetét fel nem foghatja.

A ki mindig istentagadó munkákat olvas, utóljára maga is istentagadóvá válik. A ki mindig csak oly könyveket olvas, a melyek az észnek dicsőenket zengedeznek, utóljára az is csak szánuakozással tekint azokra, a kik az észen kívül, még más lelki tulajdonságot is becsülnék. Ez a mindennapi tapasztalat s a ki lélektannal foglalkozik, az emberi szellemnek ezen végzetesül menetét igen jól felfoghatja. A rögessz-mék, melyek már annyira emberre hoztak szerencsétlenséget, ezen az uton születtelek. De, a kik ezen tévutakra jutottak és jutnak, azok előtt soha sem állott tisztán, hogy mi a valás tulajdonképen. Nem tudták, hogy a vallás, az embernek egész élete föléllt tör; nincsen az emberben egyetlen felettség, nincsen egyetlen életmozzanat, melyt az magával ne ragadna. Halhatatlan lelkünk a mindenség Atyjához köti; percünket, óráinkat, napjainkat, éveinket egy más életnek végtelen öráihoz fűzi.

Lelkünknek, szellemünknek összeköttetése az Istennel és az örökkévalósággal, ez a vallás! Szeretni, végzetlenül!

* Feloívasta az erdélyi r. k. Státus középisk. tanárainak f. é. kongresszusán.

szeretni, szeretni, a mint azt a véghetetlen Isten sugalja és megszenteli, — ez a vallás! Reményleni és reményével áttörni a csillagok miliárdjait, ott átszellemelni a véghetetlenül szerető Isten előtt és mindent feledni, mindent túrni, mindent szedve, tenni, tenni sokat, jót, üdvöst; mások boldogításában önboldogságát keresni, — ez a vallás! Odajárni a keresztfaához és annak lábánál megtanulni szívének vért áldozni Istenért és felebarátjait, mint ezt Jézus tette, — ez a vallás!

A vallási igazságok, örök igazságok, átölelik az ember egész valóját, jelen és jövő életét, meguytatnak itt, boldogságot biztosítanak a másik életben. Ennek a vallásnak a középiskolában való tanítási szabályzatát ismeretve tűzte ki egyik pontján a bizottság.

Öszintén be kell vallanom, hogy a középiskolai vallás-tanítás rendszere tekintetéből meglehetősen sajnálatos állapotok voltak Magyarországon. Hazánk középiskoláiban nem követtek egységes tervet az ifjúság vallásnevelésében, hanem sokféle változatban csoportosították a tárgyakat.

Ezen eltérések ártottak a vallásnevelés tekintélyének és az ifjúság érdekeinek. A vallásnevelési rendszerek alkalmazásában pusztán csak a vallásnevelők kénye-kedve határoztak, mert az országosan kötelező utasításokat a vallásnevelők nagy része nem ismerte. A Kath. Hitoktatás 1887. évi folyamának 7. számában e cím alatt: „Kérjünk a középiskolai hitoktatók számára egyetemes, országos utasítást”, így ír egy vallásnevelő: „Mi nem kapunk utasításokat, így nem is adhatunk számot felszárkodásunkról”. Majd utóbb azt mondja: „Azon állítást minden esetre fenntartom, hogy egyetemes kötelező, a köznevelőket hitnevelésért országosan szabályozó utasításainak nincsenek”. A szerkesztőség pedig ugyanott a következő megjegyzést tette: „Mi úgy tudjuk, ha egyetemes ily utasítás eddig nem is volt kiadva, minden egyházmegye felsőbátósága adott ki a Circularisok között oly rendeletet, mely azon egyházmegyében az országos utasításokat pótolja”.

A Köznevelődésben 1892-ben — A hitoktatás középiskoláink cím alatt: ezek olvashatók: „A magas püspöki-kar, tudomásom szerint, ily tantervet középiskoláink részére, még nem adott ki. Olvastam ugyan itt-ott hívatkozást a püspöki-kar ily forma rendeltére, de minden kutatásom mellett nem voltam szerencsés az megtalálhatni, sőt a legszakavataltabb tauterfiák sem ismerik.”

Középiskoláinknak azonban mégis volt országos vallás-tanítási szabályzatuk, s ettől eltérő tárgyebeosztást csak egyetlen egy püspöki megye bátósága, — a csanádi — engedélyezett. A szabályzat, abból az időből való, midőn az előbbi hatóság a középiskola a Thun-féle rendszer következtében nyelvisztályává bővült.

Akkor történt, hogy az 1849-ben Bécsben összegyűlt osztrák püspöki-kar tanácskozása tárgyává tette az új szervezett gymnasium vallásnevelését és egy bizottsággal kidolgoztatta az erre vonatkozó szabályzatot, a mely 1850 től fogva kötelezővé vált s a melynek alapelveit az osztrák gymnasiumokban a kellő ellenőrzés következtében a mai napig elismerésre méltó pontossággal követik. Ezt a szabályzatot az akkori hg. primás közzétette mellett egész terjedelmében magáévé tette a magyar püspöki-kar. — Az akkori köznevelési minisztérium a hg. primás átirata értelmében 1852. dec. 3. 7569. sz. a. k. rendeletében közölte azt a tanártestülettel. Köznevelésünk azóta ezen utolsó tanterv változásig is többféle változáson ment keresztül, de az 1852. vallásnevelési utasítások teljes érvényességben maradtak 1900-ig, mert a magym. püspöki-kar sem vissza nem vonta azokat, sem helyükbe újabbakat nem adott.

Másrésről tény, hogy e szabályzatot magyar nyomtatványban nem igen lehetett megtalálni s hogy annak tárgyebeosztását az intézetek nagy része csak hagyomány szerűleg tartotta meg.

Érdekes dolog, hogy az említett rendelet kiadása után 10 évvel a pozsonyi tanulmányi kerület főigazgatójának Barton József apátnak, már nem volt tudomása annak létezésé-

ről. Azt tapasztalta ugyanis, hogy a különböző középiskolákban más-más rendben adják elő a vallásnevelés egyes részeit; 1862. szept. 24. felterjesztést tett a helytartótanácsnak, a melyben így ír: „Szükséges, hogy a vallásnevelés az ország minden gymnasiumai számára kellően felosztás alá tevételessék. A helytartótanács 1862. okt. 17-én 65,259. sz. a. k. rendeletében tudtára adja a főigazgatónak, hogy a kívánt szabályozás már tíz esztendő előtt megtörtént, melytől eltérni bármely gymnasiumnak nem szabad és melynek, ha valahol mégis mellőztetett volna, pontos megtartása azonnal eszközöendő.”

Érdekes dolog, hogy a vallásnevelési szabályzat nem sokkal az új püspöki utasítások előtt látott első ízben, magyar folyóiratban napvilágot, midőn azt a levéltárból kikerve, az eredeti német szövegű magyar fordítva, elrendelése után 45 évvel a „Kath. Pedagogia” kiadta. A szabályzat a következő:

1. Alsógymnasium.

Mennyel fiatalabbak a tanulók, annál érezhetőbb a kor-külömbőség, melyet egyetlen egy év előidéz. Ennek fogva lehetetlen az alsó gymnasium tanulóinak a keresztény hit és erkölcs tanításának tartalmát három vagy négy évfolyamra terjedő szakokba előadni. Azonban ély kevés tanácsos a keresztény hit- és erkölcs tanítását három vagy négy (tan-azon) didaktikai módszerrel előadni; az elkerülhetetlen ismétlések fáradszók lennének és ellopitanulók a figyelmet. Ez okból oly utat kell követni, hogy a hit igazságai állandóan a fiuk elé tartassanak, mindazonáltal az érdeklődés felkeltése végett különböző szempontokból és másnemű oktatásokkal kapcsolatban.

1. Az alsógymnasium első évében a hittan rövid összefoglalását kell előadni. A tananyagban tekintettel kell lenni az elemi iskolában adott oktatásra. A beosztás azonban lényegében az legyen, amely szerint a vallásnevelés a felső gymnasiumban történik. A kifejtés világos, egyszerű legyen és az emlékező telettségre hason. Az anyagot be kell említeni. Mindamelllett a maguk helyén alkalmazni kell a gyakorlati tanulságokat és jámbor megfontolásokat, amelyeket a tanulóknak nem kell könyvnélküli tanulniok s amelyeknek további kifejtése a vallásnevelő buzgóságára és belátására van bízva.

2. A második évfolyamban a kath. egyház minden istentiszteletének s ezek cselekményének magyarázata következik. E mellett bő alkalom kínálkozik arra, hogy a hit- és erkölcs tanítás egész tartalmát a tanuló elé tárjuk és egyszerűen megkedveltesük; erre a célra kell az egész tanításnak irányulnia.

3. A harmadik és negyedik évfolyamban a vallásnevelés tárgya az isteni kinyilatkoztatások története, úgy hogy a harmadik az őszövettség, a negyedik az új-őszövettségnek legyen szentelve. Az isteni kinyilatkoztatások magyarázata egyuttal a hittanítás előadásá, még pedig az ifjúságnak megfelelő alakban. A szt. történet folyamán minden oldalról kínálkozik az alkalom arra, hogy a keresztény élet törvényét a tanulók szívébe vessük. A földrajzi ismeretek, a melyek az előadás megértéséhez szükségesek, a kellő helyen alkalmaztassanak.

Palesztina felosztása a tizenkét törzs között, az ország leírása nagyságának tetőpontján, Salamon alatt, önmagától nyújt erre módot. Az új-őszövettség történetét a zsidók és a szt. föld akkori állapotának leírásával kell bevezetni és e mellett a földrajzi vonatkozásokról meg nem feledkezni. Szintügy meg kell adni a szükséges magyarázatot a történeti előadás folyamán az izraeliták oly szokásairól és intézményeiről, a melyeknek az isteni kinyilatkoztatás ismeretére nézve fontosságuk van. Az isteni kinyilatkoztatás története tökéletlen maradna, ha a szentírás könyveiről és azok szerzőiről nem adná meg a kellő felvilágosítást. Magától érthető, hogy minden tudományos fejtegetést távol kell tartani. Az elbeszélés foglalja magában az apostolok cselekedeteit és aztán vessen még egy tekintetet az egyház további

kijelölésére, amiben azonban arra kell szorítkoznia, hogy csak a főbb körvonalakat adja és néhány vezérgondolatot támaszozon.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Jegyzőkönyv

az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat választmányi gyűléséről. Gyulafehérvárt, 1901. november 27-én.

Jelenvoltak: Ujfalusi T. József dr. elnök, Tamási Aron alelnök, Eröss József titkár, Vass Albert dr., pénztárnok, Csiky Miklós ellenőr, Imets F. Jákó, Gergely Ignác, Pál Antal, Kóródy Péter dr., Zlamál Agost, Péter János dr., Wagner Sándor választmányi tagok.

Elnök a tagokat üdvözölve a gyűlést megnyitja s egyúttal a mult gyűlés jegyzőkönyvét, mely a „Köznevelődés“ utján a tagok tudomására jutott, észrevétel nélkül hitelesnek jelenti ki.

1. Eröss J. titkár Kopatz Gergely székesegyházi káplánt és Kárpiss János gyulafehérvári gym. tanárt rendes tagoknak jelenti be; a választmány a bejelentést tudomásul veszi s kimondja, hogy a nevezettek rendes tagsága 1902. jan. 1-jével kezdődik, a mikor számukra a „Köznevelődés“ megindítandó, az alapszabályok és a felvételi okmányok megküldendők.

2. A számvizsgáló bizottság jelentése.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat pénztárának állása 1901. május 18-tól november 27-ig.

I.

Bevétel:

1. Athozatal kézpénzben	17 kor.	50 fill.
2. Forgalmi tőkéből kivételtett	1290 "	— "
3. Tagsági díjakból	265 "	40 "
4. Hirdetésekből	90 "	62 "
Összesen	1663 kor.	52 fill.

II.

Kiadás:

1. A Köznevelődés- és apróbb nyomtatványokért	1248 kor.	— fill.
2. Ujságbélyegekre	240 "	— "
3. A lap expeditorának	80 "	— "
4. Egész év folyamán fölmerült kisebb költségekre	34 "	45 "
	1602 kor.	45 fill.

Ezek szerint	Bevétel: 1663.52
	Kiadás: 1602.45
	Készpénz: 61 korona 07 fill.

Megvizsgáltuk és helyesen beálltuk.

Gyulafehérvárt 1901. november 27.

Tamási Aron

Pál Antal.

3) Elnök a közgyűlés napjánál f. év december 29-ét fűzi ki. A közgyűlés helye a nevezett napon d. u. 4 órakor a helyi gymnasium tanácskozó termében lesz. A közgyűlés rendezésével és programjának megállapításával Kóródy P. dr., Vass A. dr. és Eröss J. titkárt bizza meg, útmutatván őket, hogy az eddigi közgyűlések programját szem előtt tartva hathatósan közreműködjenek a közgyűlés sikere érdekében.

4. Elnök előterjeszti Imets F. Jákó az erd. r. k. tanítók egyesülete elnökének átiratát, melyben a következőket kéri: 1) mivel a tanító egyesület nyári alakuló gyűlésében alapszabályilag kimondotta, hogy az egyesület hivatalos lapjának a Köznevelődést fogadja el külön tanügyi rovattal, ennélfogva legyen kegyes az elnökség ehhez hozzá járulni és egyúttal intézkedni, hogy a szerkesztők közül egyik az állandó tanügyi rovatnak vezetője

legyen; 2) tekintettel a tanítók silány anyagi helyzetére, az egyesület tagjainak a lapot 3 korona tagsági díj fejében küldje az Irod. Társulat. Választmány a kéressel bebatóbban foglalkozva határozatilag kimondja: 1) Péter János dr. társzerkesztő leasz az állandó tanügyi rovatnak a szerkesztője. 2) A tanító testület tagjai legyenek egyúttal az Irod. Társulat tagjai is 4 korona tagsági díjjal úgy, hogy ennek a tagsági díjnak felét az év első harmadában küldjék be.

Több tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Tamási A., Kóródy P. dr., Vass A. dr. tagjarsa kat kéri fel s az ülést bezárja.

K. m. f.

Eröss József, titkár.

Tanítói gyűlés.

A „csiki róm. kath. tanítóegyesület“ alsiki köre 1901. nov. 21-én tartotta meg rendes őszi gyűlését Csik-Menaságon.

1.) D. e. 9 órakor a gyűlést szentmise előzte meg, mely alatt az egyesület dalköre Baka János karnagy vezetésével a „Jőjj el szent lélek Isten“, „Mária-Hymnus“ és az „Urnak szent teste“ című darabokat énekelte lélekemlésen.

2.) Szentmise után a gyűlés tagjai közül kiküldött bizottságok a helybeli tanítók mintázatát hallgatták meg.

3.) Todor István elnök megnyitóját következett, melyben a valláserkölcsi nevelésre irányítja hallgatói figyelmét. Különösen kiemeli azt, hogy az elemi iskolában nincs egyetlen tárgy, a hol Isten jóságát felidézve az ifju gyermeki sziveket szent vallásunk kötelmeire ne figyelmeztethetné a tanítót, mert, úgymond: Kötelességünknek csak úgy és akkor tetünk eleget, ha minden cselekedettünket Isten kedvében az Ő akaratához fűzzük.

Az érdekesítő megnyitót a gyűlés szólni nem akaró taps és éljenzéssel fogadta, határozatilag kimondván, hogy az egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz csatolandó és a tanügyi lapokban is közzéteendő.

4.) Soron kívül Csató Ferenc csik-szt-léleki plebános ismertette az ezer magyar ifju könyvét a „Nemzeti Ideált.“ Felolvasó a fizetserű könyvecske szellemében irt és az abból fűszerezésképen vett találó idézetekkel teljes felolvasást a gyűlés tudomásul vette.

5.) A tárgyszerűt rendjén a mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése és a mintatanítások zártkörű birálata következett. A jegyzőkönyvet hü és pontos kiállításában a gyűlés megjegyzés nélkül hitelesíti, a mintatanításokat pedig számos bíráló és irányító hozzászólás után szintén sikerültnek nyilvánítja.

6.) Csáke Ferenc csik-sz.-simoni tanító olvasott fel a rendes iskolázás akadályairól. Gyűlés a telolvasót éljenzéssel jutalmazta.

7.) A tanítói lelki gyakorlatok szükségessége tétetvén szóvá, az eszmecerében többen vettek részt. Erre nézve a gyűlés határozatilag kimondotta, hogy:

Szent és üdvös gondolat a tanítók számára is lelki gyakorlatokat tartani, mert fontos hivataluk, fáradaág és felelősséggel teljes — tövises; a lelki fájdalomtól a tanítók sem mentek!

Vannak a tanítók között olyanok, kiket a folytonos erőfeszítés, az iskola levegője koruknál öregebbé tett; vannak, kiket a fizetés elégtelensége miatt a család tisztességes eltartása és gyermekei neveltésének tetest és lelket ölü nehézség gondja gyötör; lehetnek, a kik érzik, hogy a viszonyok természeté kötelmeik teljesítésében rájuk zaibasztólag hatnak stb.

Ilyen és ehöz hasonló körülmények előidézte fáulságból a tanítót csak a lelki gyakorlatokon nyert buzdító előadások emelhetik fel.

Eme lelki felüdülést, megújulást, Isten segítő és megszentelő malasztjának gyarapodását miudannyian érezték és

érik azok, kik az eddig Csik-Somlyón megtartott tanítói lelkigyakorlatokon szerencsések lehetnek részt venni.

Ugyan azért az igazi keresztény népnevelés érdekében a hála legbensőbb érzetével üdvözlük a kászon-alsziki járáskör tanítóit a gondos atyát: Méltóságos és Főtisztelendő gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök urat, hogy a tanítói lelkigyakorlatokat élethe léptette! Ezeknek a jövőben bárhol történő megtartását tekintettel arra a körülményre, hogy a már megejtett három rendbeli szentgyakorlatok a kegyelmes főpásztornak rengeteg anyagi áldozatába kerültek, — melyért ezuttal is hála köszönetet nyilvánítja a járáskör tanítóisága, ha minden évben nem is, de minden másodikban szív és lélekből kívánatosnak, szükségesnek, obajtantónak véleményezi.

8.) Az egyesület tisztikara lemond s nevében elnök a bizalmat maga és tisztitársai nevében megköszönve visszaadja megbízóinak.

A megejtett választás eredménye az lett, hogy a régi tisztviselők egyhangulag ismét megválasztattak, kivéve a jegyzőt, ki tisztjét indokai alapján el nem fogadta; helyette Flüstös Sándort választották meg.

A fűgyorozat kilévén merítve, elnök úgy a rendes tagoknak, mint a vendégeknek köszönetet mondva, a gyűlést d. u. 4 órakor berekesztette.

Csik.-Szt.-György, 1901. nov. 28.

Flüstös Sándor,
jköri jegyző.

Orgonavizsgálat Szentgyh.-Oláhfaluban.

Szentgyházasoláhfalun nemes hitközsége a hívek buzgó adakozásából templomában t. Boda József fiatal orgonaépítő-művész által egy új orgonát építtetett s annak megvizsgálására plébános a főt. Papp Albert ur által kicsinysegemet kérte föl. En a vizsgálatot folyó évi november hó 10-én nagys. Jauz-C. öke Lajos apát-plébános ur és többek jelenlétében megejtettem, s szerény észrevételeimet a következőkben vagyok szerencsés megtenni.

I. Az orgona tervezete.

1. Principal 8' C-f 3 négy és félyolcaddal 6 dugott fa- és 48—75 és 85% angol ciuból készített sippal, jellegének megfelelő erőteljes zöngéssel.

2., Octav 4', fenti cinanyagból, 54 sippal, a principal hangját támogató, vidám, erőteljes zöngéssel. Mindkét változat úgy van mérsékelve, hogy a népének vezetésére teljesen alkalmas.

3. Gamba 8', alsó nyolcad dugott fa, a felső nyolcadok 75% ciuból 54 sippal, a gordonka hangját utánozó igen kellemes zöngéssel.

4. Silvestrina 8', alsó nyolcad dugott fa, felső nyolcadok 75% ciuból, 54 sippal a hegedt alsó hangjait utánozó, susogásszerű igen kellemes zöngéssel.

5. Fugara 4'—75% ciuból 54 sippal, a hegedt hangját utánozó kellemes zöngéssel.

6. Fuvola 4'—42 nyitott fa és 12 cin sippal, kellemes fuvolaszerű hanggal.

7. Bourdon 8'—54 dugott fasippal és kellemes tömör hanggal.

8. Mistur G c g 2²/₃'—162—75% ciusippal ünnepegyességet kölcsönöz erőteljes zöngéssel.

9. Violon 8'—12 tágméretű nyitott fasippal s komoly-ságra intó tömör hanggal.

10. Subbass 16'—12 tágméretű dugott fasippal, az öregek tanácsára emlékeztető mély zöngéssel.

E két utóbbi pedálváltozat 12 rendes és 10 ismétlő billével a játszás megkönnyítése végett.

II. Az orgonatest és ennek kicsinyített alakját mutató játékasztal homlokzata román stílusban van építve s három tornyával domboru oszlopok által öt mezőre osztott csarnokaival, aranyozott és bronzirozott oszlopféjeivel, rozettáival és más ékítményeivel az oszlopcsarnokokban elhelyezett szőlő cin- és néma ezüstözött fasipjaival igen kellemes hatást gyakorol a nézőre és az újonnan átalakított oszlopcsarnokos gyönyörű karzat közepén uralja a helyzetet.

III. A fuvó mint az orgona lelke, helyszülke miatt az orgonatest aljában van elhelyezve, kettős redőnyű négy szabályozó karvasal, biztosító szeleppel, légstrüszégi jelzővel, könnyen mozgatható emelőruddal, s akkora szélérvével, mennyi a teljes orgonáláshoz szükséges; anyaga olajjal és enyvével bevont fa és puhára érlett juhbőr, háromszorosan bírözve, gondou hurral kötözve és többszörös szélmerítővel ellátva.

IV. Az orgona szelládája, mely az orgonatest közepén van elhelyezve, golyó-rendszerű, s változatok számához képest szakaszokra osztott C és Cis oldalokkal úgy alkotva, hogy benne nem rugók, hanem a levegő nyomása és a nehézkedés viszik a főszerepet. Előnye a csuszka és rugós golyó-rendszer fölött az, hogy a rá alkalmazott gépezet mozgása könnyű s a függőlegesen mozgó golyók biztosan nyitnak és zárnak; a sipok közvetlen kapván a szelet, tiszta hangot adnak s az időváltozásokor előállni szokott sipolás ki van zárva. A szelláda és a rája alkalmazott szélterelő anyaga enyvével és olajjal bevont vörös fenyző biztosítva az időviszontagsága ellen.

V. A játékasztal, melynek homlokzata az orgonatest kicsinyített alakja, bukffából van készítve, izlésesen csiszolva 54 celulózzal és ébenfával borított billével, kétoldalt 5—5, a billét fölött szüntén 5 ujjal érinthető, combinált csinos változat húzonyokkal és tolható redőny fődélzettel ellátva, míg az aljában a 22 kemény fából készült, könnyen mozgatható pedál billé foglalt helyet, mellette a csizmatálpalaku készülékkel, mely az orgonában elhelyezett *salu* rendszerű *crescendo* gépezettel van összekötötésben. A szélynomásra alkalmazott combináló készülék a nevezett mester találmánya s nagyon alkalmas arra, hogy játszás közben a combináló gombok érintése által az orgona hangereje teljessé, erőssé, félerőssé, igen szeliddé és rezgővé és a *crescendo* által fokozatos erőssé és szeliddé váljék, mi minden esetre az orgonaépítés terén nagy vívmány.

Általában véve a sipok és az egéaz gépezet fuvó szelláda pontos és szakaszi összeállítás, anyagának szilárdsága s jövőre való biztosítása, sok évtizeden át használható orgonára nyújt reményt, s bár hangolásában, mely a párizsi A szerint történt, a vizsgálat alkalmával néhány lényegtelen kivánni való találtott, a mester men ségeül szolgál azon körülmény, hogy igen rövid idő alatt kellett a művet elkészíteni, s az orgona, mely a fiatal mesternek már harmadik műve, tanuskodik építője szakképzettségéről, s varázs hangjával igen sok időn keresztül képes lesz a jötevők buzgóságát hirdetni, a hívek vallásosságát emelni és így Isten dicsőségét előmozdítani. Adja Isten!

Csik-Somlyó, 1901. dec. 2.

P. Tima Dénes,
tanítóképző-intézeti tanár.

KÜLÖNFÉLEK.

— A pénztári hivatal tisztelettel kéri a tagsági és előfizetési díjak mielőbbi szives be-
küldését.

— **Püspök urunk** f. hó 3-án a d. e. gyorsvonattal a székesfővárosba utazott. Székhelyére 20-a körül fog visszatérni.

— **A f. é. XII. sz. főpásztori körlevelé** — mint már jeleztük — megjelent é. p. a következő tartalommal: Első helyen közli XIII. Leó pápa ő Szentségének f. é. szeptember hó 8-án kelt brevójét, melyben a híveket tudatja, hogy a tarbesi (franciao.) püspök, papjai és hívei a Lourdesban most a s. t. rózsafüzér királynéjának tiszteletére emelt új templomban a szt. rózsafüzér 15 tükának megfelelően 15 új oltárt állítottak fel, ezen szép és főlemelő tényre a pápa ő Szentsége megdicséri s ebben a Máriatiszelet növekedésének egyik fényes jelét látja. Folytatólag közlést teszi a szt. búcsúk kongregációjának több rendbeli határozatát. Krasznayánszky J. segédlelkésznek lapunkban már több ízben megjelent kérése — adatok gyűjtése a bold. Szűznek hazánkban való tiszteletére vonatkozólag — következik ezután. Közli továbbá a bécsi apost. nunciának egy levelét melyben egy *Eutychides S. ál-főpátp* csalására teszi figyelmessé a püspököket. Könyvajánlások után közlést teszi a valás és közokt.-ügyi minister urnak egy rendeletét, melynek értelmében a tanítók közbivatalnokoknak tekintendők s egy más rendeletét, mely a felsőbb leányiskolából a tanítónököpöz-intézetbe átlépő tanulóknak különböző vizsgálatára tárgyában intézkedik. A ker. iskolatestvérek magyarországi ünönczésára való adakozásra hívja fel püspök urunk papjait és híveit s végül a lapunk mult számában közölt személyzetiek-kel zárja be körlevelét.

— **Oltáregyesületi hírek.** A *ciboriumra* vonatkozólag ezt találjuk a rubrikákban: . . . suo operulo bene clausa (pyxis) albo velo cooperta. Kell-e a ciboriumra köpeny vagy nem? E tekintetben az országos euch. congressuson is kérdés merült föl. Fogadjuk el az ott tett határozatot: A ciboriumra tegyünk köpenyt — albo velo cooperta — az legyen mindig fehér selyemből — decet certo ut sit sericum. Kívételnek csak akkor van helye, ha a ciborium oly díszes és művészies kivitelű, hogy kár volna eltakarni vagy egyáltalában nem is lehet rá köpenyt alkalmazni.

Aldás a ciboriummal történhetik, de csak a litánia végén — sed in fine tantum Litaniarum (S. R. C. 1895.) Ez esetben mindent úgy kell tenni, mint mikor a monstranciában levő Szentséggel adatik áldás. Tehát a pap az oltár alsó lépcsőjén elmondja a „Tantum ergo” és „Genitori” strófákat a versiculussal és oratioval. Az incensatio nincs megparancsolva. (S. R. C. 1847.) *Lehet* azonban incensálni, mert ugyanazon Szentségről van szó — agitur de eadem Eucharistia. Velumot azonban okvetlenül kell használni, melynek két végével a ciboriumt egészen befedi és a szokott módon — nihil dicens — adja az áldást.

Használjunk-e palástot a ciboriummal adott áldásnál? Erre nézve nem találtam előírást; de ha mindent úgy kell tenni, mint a monstranciában levő Szentséggel, miért ne öltönnék itt is palástot — agitur enim de eadem Eucharistia.

A ciborium mellékrészei tehát az operculum, velum és a corporale. A purificatorium *semmitestbe sem* tartozik hozzá. A ciborium számára kötött purificatorium nyilvános visszaélés contra rubricas, mert a Rit. Rom. határozottan mondja „tabernaculum ab omni alia re vacuum sit oportet”. Vegyük le tehát a purificatoriumt a ciborium száráról. (Schüch 526. lap.)

A legmértősdogosabb Oltáriszentséget a szentségtartóból kivéve illő helyen kell tartani s ez a ciboriumban célszerűen mindig nem történhetik, igen tanácsos külön tartókat (övöszelencéket) a nagy oltára számára alkalmazni. Az oltáriszentséget a tabernakulumban kiterített puzta korporálén, — ha mindjárt a lunulában is, — hagyni vétkes hanyagság, tisztelenség. (Schüch 526 lap, jegyzet.)

Kolozsvárról 21 új tagot jelentettek be s 40 K. 53 fill. küldtek.

Az egyesületi zászlóra adakoztak: ngos dr. Ujfaluai József kanonok 20 kor., Hannel Károlyné 2 kor., Willerszdorfer Ferenec 2 kor.: a főösszeg: 1045 kor. 50 f.

Az etédi egyesület 13 K. 44 f. tagsági díjat küldött, „a tagok szívesen elvállalt kötelességeiket minden hó első vasárnapján pontosan és buzgóan teljesítik.”

Az oltáregyletek igazgatóit kérem — nagyon megkönynyitenék munkámat — szíveskedjenek *mielőbb* jelezni, mire volna szükségük? Így szükséges tárgyakat kapnak, különben pedig azt, ami lesz és jut. Ez ideig csak két ilyen jelentést kaptam.

Késdi-Polyánban és filialisában az oltáregylet megalakult. „Községemben és a filában is az édes Jézus imádását célzó öhajom megvalósult”. A jegyzőkönyvet és a névsort még nem kaptuk meg.

A központi oltáregyesület nagylelkű pártfogójának, a kegyelmes avszonyuk magas születésnapja (Dec. 6.) alkalmával táviratilag fejtette ki jó kívánatait.

Az Eucharistia társulatnak egyik tagja ezt írja: „Szenálattal értesitem, hogy nagy mértékű reumám, hűléseim miatt önkényt elvállalt adoratioi kötelességemnek a beállott kemény hidegek miatt nem bírok eleget tenni.” Erre nézve vagyok bátor az alapszabályokból a következőket idézni: „azon tagok, kik téli időben a hideg vagy nedvesség miatt imádási órájukat nem tarthatják a templomban, végezhetik azt a sekrestyében vagy szobájukban is.”

Az imaórát így is lehet tartani: szt. mise előtt fél óráig elmélkedés és előkészület a szt. misehez, szt. mise elmondása, háláadás fél óráig.

Tanárok és hitoktatók (más papok is!) azon kiváltsággal bírnak, hogy az imaórás első felét elmélkedéssel, a másik felét breviarium moudással tölthetik.

Szent-gyermekség. „A szt. gyermekségre vonatkozólag kérek szépen litániákat és piros táblájú füzetkéket, mert nagyon kapnak rajta s a szülők is óhajják. Csak látna, mily savanyu arccal távoznak a kicsinyek, mikor értésükre adom, hogy se litánia, se füzetke nincs több!” Ez ideig még az országos központból nem kaptam.

A számadásokat 974 kor. 23 fill. összeggel bezártam; az ezután beküldött adományok már 1902-re szólnak.

— **Halálozások.** Résztvétel vettük és tesszük közzé a következő gyászjelentéseket: „A nyírbátori minorita társház tagjai melyen szomorodott szívvel tudják, hogy feledhetetlen szeretett főnökük nagyontisztelendő Tamás Endre Marcell minorita rendű áldozópap, érdemesült gymn. tanár, házifőnök h. lelkész áldásos életének 63-ik, szerzetességének 43-ik, áldozópapságának 39-ik évében a balotti szentségeknek ajtatos felvétele után az Urban november hó 22-én este 10 óra-kor váratlanul elhunyt. A kedves halott földi maradványai a boldog feltámadás reményében f. hó 24 én d. u. 3 órákor helyeztetnek örök nyugalomra. Az engesztelő sz. mise áldozat pedig f. hó 25-én d. e. 9 órákor fog a Mindenhatóknak bemutatatni. Nyírbátor, 1901. november hó 23. R. in S. P.”

„Alulírottak a legmélyebb fájdalomtól áthatott szívvel szomoruan tudatjuk, hogy a feledhetetlen drága férj, gondos családátya, testvér, jó rokon, és emberbarát Csergő Gyula gyógy-szentmikulsi községi jegyző munkás életének 45., boldog házasságának 15-ik évében példás türelemmel viselt hosszas szenvedés s a haldokló szentségének buzgó felvétele után f. évi nov. 30-án reggeli 4 órákor az Urban elszenderült. Földi részei dec. 1-én d. u. 3 órákor fognak az anyaföldnek a feltámadás napjáig átadni, lelküdvéért az engesztelő szent mise-áldozat dec. 2-án d. e. 10 órákor fog az Egék Urának bemutatatni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Gyó-Szentmikulson, 1901. nov. 30-án. Csergő Gyuláné szül. Nagy Vira, az elhunyt özvegye. Gyermekei: Mariska, Erzsike és Gyula.”

— **Kongregációi házatavás.** A boldogságos szűz Mária szeplőtlen fogantatásáról nevezett budapesti középisko-

lai Mária-kongregáció december 8-án délután 5 órakor háza-
avatási ünnepélyt tart. Az egyházi szertartást Maitáth Gusztáv
Károly gróf erdélyi püspök urunk végzi, az ünnepi beszédet
Prohászka Ottokár dr. mondja. A rendes szertartáson kívül
emlékezetesnek ígérkező ünnepély lesz.

— **Hangay Oktáv** kolozsvári kereskedelmi akadé-
miai tanár röpirata: „Harc a magyarsáért“ általános feltű-
nést keltett. Hazafini aggodással utal a német Schulvereinek
egységést bontó, elnemzetlemítő törekvésére. Nem hazafias-
ságból tisztán, de vallásos momentumokból érdemes könny-
vel foglalkozni. Azok a kálvinisták, azok a lutheránusok uno-
suntalan hazafias érzelletükkel kérkednek s nem egyszer-
vetik szemlükre „ultramontán“ voltunkat. Lássuk csak, hogy
áll a mérleg Hangay Oktáv könyve nyomán. A jelentésből
kiviláglik, hogy a protestáns Gusztáv Adolf-egyesület hetven
évi főnállása óta mily károsan hatott a magyarságra ha-
zánkban. Pénzbeli adatokból kiviláglik, hogy a protestáns
egyesületek 1895-ben 6,531,318 márkával, míg az 1856 fő-
egylet és 543 nőegylet 27,633,092 márkát forgatott. — Ma-
gyarország csaknem három millió márkát kap e Judás-pénz-
ből. Protestáns, különösen kálvinista magyar hitközségek
ritkában részesültek e segélyben. Magyar hitközségek elvt-
ve, németek állandóan. A Gusztáv Adolf protestáns-egylet a
lutheránus németiség megerősítésén (szép hazafiság!) fáradozik.
A nagyszabani lutheránus főegylet ezen büroovtában 511,316,
Felső-Lövő 227,274 marka segélyvel szerepel. A berlini
Schulverein saját kimutatása szerint a következő támogatáso-
kat küldte hazánkba: 1874-ben 5000, 1891-ben 9037, 1892-
ben 6231, 1895-ben 3489, 1896-ban 2418, 1897-ben 2954,
1898-ban 5711 márkát. — Ezek csak szórványosan föl-
sorolt adatok az erdélyi szászok elnemzetítésének, elprotestántosítá-
sának történetéből, a melyek Hangay Oktáv könyvében föl-
találhatók. Csoda-e, ha a külföldi bevalott és be nem val-
lott protestáns pénzből Erdélyben 180,000 száznak öt fő-
gimnáziuma, két aligimnáziuma, egy fő- és egy alreáliskolája
virágzik. A hol németül tanulnak, protestáns szellemben ne-
vetetnek az e haza földjéből kihizlalt pángermánok. Ha mi
Rómára tekintünk, ha Agjiardi mint vendég megfordul ná-
lunk, ha a Sangirolami kollégium ügyében hiba esett, hogy
ránk rival politikai morál híján a protestáns, zsidó-sajtó.
Wlassitsnak fő a feje, a kormány sng-bug, hogy ez mégis
csak botránnyosan hazafiatlan dolog a katolikusoktól — de
a Gusztáv Adolf egyesület felmelte, ha nem is vallásos szem-
pontból (ez Wlassits viláslügyi miniszternek magas), de az
annyszor hangoztatott „édes magyar haza“ érdekében is meg-
kellene látni Szellnek, Wlassitsnak, a sok protestáns és nem
protestáns zsidónak, hogy tenének valamit az erdélyi részek
elnevetésére ellen. Az annyszor megbureolt Majláth gróf
püspök hazafias lelkesedésében a főnmetgtsizelt urakkal egy
napon nem is említhető. (K. H. E.)

— **Péter apostol kézirata.** Egy jeruzsálemi újság
utján érdekes hír terjedt el az egész világon. 1879. évi jú-
li 13-án Jeruzsálemben 109 éves korában meghalt egy Kora
nevű szegény ember. Az egész város ismerte; már több mint
50 éve nem beszélt senkivel, hanem egy félreeső helyen tel-
jesen egyedül élt és a nép szentnek tartotta. Mivel senki nem
tudta, voltak-e barátai vagy rokonai, azért a hatóság hivata-
los ellenőrzés alá vette holmiját. Midőn bementek barlang-
jába, mely a Getszamani dombon volt, belül tigrisbőrökkel
volt körülveve. Egy helyett szintén bőrök voltak kiterítve. E
bőrök alatt találtak a létrát, melyen a barlang belsejébe le-
het lemenni, a hol egy vassal körülvert szekrényt találtak.
Ezen szekrényben vagy 200,000 frank értékben francia, török,
görög régi és új pénzeket találtak. Azt hiszik, hogy ezt
a pénzt koldulás által gyűjtötte össze. A pénz alatt fektött
egy kézirat papiruszon, mely be volt borítva valami zöld
anyagba, az azonban már az érintésre szétesett. A kéziratban
van előszó, piros szavakkal írva, ó-heber nyelven: „Péter, Jé-
zusnak, Mária Fiának halász, az Ó parancsának teljesítője
beszél az egész világ népeire, az Úr parancsára és nevé-
ben.“ A kézirat aláírása ez: „En Péter halász, Jézus nevé-
-

ben, életem 50-ik évében, befejeztem írni a szeretet szavait,
Tanítómnak és Uramnak, Jézus Krisztusnak. Mária Fiának
halála után a harmadik Pászkaor Belyer házában, közel az
Úr templomához.“ A kézirat még eléggé hajlékony. Jeruzsá-
lem tudósai hosszas kutatás és vizsgálat után arra az er-
edményre jutottak, hogy oly tiszta ó-heber nyelven, oly köny-
nyedséggel és a beszéd egyes változatainak oly biztos tudá-
sával senki sem írhatott így a későbbi idők emberei közül.
Hogy végleg eldöntsék ezt a kérdést, táviratoztak a londoni
Bibliai Társaságnak, mely azonnal egy egész bizottságot kül-
dött ki. Hosszu tanulmányozás után a bizottság kimondta,
hogy Péter apostol eredeti kéziratainak találja az emléket.
Tudjuk, hogy Péter apostol tényleg tudott írni, erről Márk
evangéliumának egyik részenbetétik is említi. A Londoni
Bibliai Társaság Kore örökösének 20,000 font sterlinget
ígért a kéziratért, de ők nem akarják azt eladni. Mégis a
Bibliai Társaság megszerezte a jogot, hogy lefotografáltassa
és lefordíttassa.

I R O D A L O M.

* *Jézus és a jó gyermek.* Oktató-könyv serdülo gyer-
mekek számára. Az esztergomi egyházi főhatóság engedél-
mével. Budapest. A Szent-István-Társulat kiadása. 1901. Ara
szép egész vászonkötésben 1 korona 20 fillér. E kis munka
olvasása közben szinte fájdalommal érzés fogja el az embert,
miért nem volt olyan szerencsés, hogy e munkát gyermek-
korában olvasgathatta volna? Valóban, a szép, de nehéz
problémának: aszketikus művet adni a gyermek kezébe, remek,
igen sikerült megoldása e mű. A szerző — a ki nevét sze-
rényen elhallgatta — alapos elméleti teológusnak mutatja
magát: az egyszerű oktatások nagy és mindig biztos tudás-
nak leszfördéséi. Azonkívül szerzőnk a gyakorlati teológiá-
nak, az aszkézisnek szövevényes útjain is teljesen tájékozott;
mindig okosan, szerencsésen, biztosan vezet a józanság közép-
útjain. S a mi őt aztán arra teszi hivatottá, hogy a gyerme-
kek számára írjon aszketikus művet, az a gyermeki szívnek,
a gyermek életének, egy szóval: a gyermek pszichológiájának
tűztes és alapos ismerete. Egy szóval; ez a kis munka egy
egészen kiváló teológusnak, aszketának, pszichológusnak,
és paedagógusnak a műve. Szerencsés már a munka
címképe: a gyermek Jézus kedves és komoly arcki-
fejezéssel fordul az olvasó felé és ujjával a balkezé-
ben tartott tízparancsolat tábláján, jelenőrs nyomatékkal
a negyedik parancsolatra mutat. Épp így nagyon helyes az
egye fejezetek különben oly egyszerű szerkezete: először
a gyermek Jézus beszél, oktat, tanácsol, int, buzdít, vizgat-
tal, lelkesít s aztán az olvasó gyermek válaszal arra, a mit
Jézus mondott neki; józanul, nem erőltetett, de okos hangon
reflektált a hallottakra. Az „enfant terrible“ egy mukkanását
sem halljuk. Ezt a kis párbeszédet legtöbbször valami kis
történet egészíti ki, melyben a legfőbb eszme még egyszer
konkrét alakban jelenik meg a gyermek előtt és egyszermind
a megszívlelésre erős nyomatékkal szolgál. A munka tartal-
máig felőli az egész gyermekkorak életszükségletét. Egy
kis bevezető oktatás után, melyben Jézus magának a könyv-
nek használatára nézve mond igen okos dolgokat, következnek
22 fejezetben a gyermek egész életére kiterjedő tárgyalás.
Kezdődik a reggeli fölkeléssel és végződik a nyugalomterés-
ssel. A nap ezen két végső határa között mozog az élet és
annak minden egyes mozzanata, az ott szereplő összes sze-
mélyek és az ezekkel való érintkezés külön-külön rövid, de
azért teljes megbeszélésben, eltárgyalásban részesülnek. Ahol
szükséges és hasznos, szerzőnk beleszövi az imádságokat is.
Rövid, de igen szép reggeli és esti ima, a Szentmise alatt
végezhető kétféle ájtatosság, a boldogságos Szűzhöz a leg-
szébb egyházi imádságok stb. találhatók ugy, hogy a munka
imádságos könyvet is pótol. A szent gyónásra vonatkozó uta-
sítások oktatások, valamint az igen rövid kis gyónási tükör a

legokosabban szerkesztettek. Sehol semmi túlzás. Minden oly világos, könnyű egyszerű, természetes. A hol a napi teendők az egész életnek, sőt magának az élet befejezésének, a halálnak gondolatával kapcsolódnak, ott az oktatás már kiterjed a gyermeknek jövőjére is. A jókedvről, a bűnről, a szűztisztságról, az istenes gondolatokról, a halálról szóló fejezetekben Jézus a jó gyermeket a gyermeki élet határain túleső, de minden kereszténynek szülkeges dolgokra oktatja. Az előadás könnyű, nyugodt, sehol sem affektált, világos egyszerű. Sem az Oktató Jézus sem a felelőktől gyermek nem esik az izléstelen érzélgőség gyarlóságába. Kedves gyermeked a hang, de azért komoly; okos, de nem fontoskodó. Nem csak ajánlani tudjuk e munkát, hanem minden keresztény szülőnek és különösen a nevelő-intézetek vezetőinek a legkomolyabban szívükre kötjük, hogy minden gyermeknek adják kezébe ezt a művet és szoktassák őket arra, hogy gyakran, minden nap olvassassák; az intézetekben pedig fejezetenkint nyilvánosan fölolvassassák. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivataltában; Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28 b.

* *Vianney János-Mária* ars-i plebánus életrajzánaak harmadik kiadása éppen most jelent meg Buzárovits Gusztáv kiadásában Esztergomban. Irta Monnin Altréd, abbé, Magyaritotta Galambos Kálmán. Az emberi nemnek — mondja szerepén Eötvös — szüksége van nagyszerű példákra, hogy a aerdülő ivadékok föltelét tekinteni, neves célokért lelkesedni, értők fáradni, nekik áldozni tanuljon. Ily nagyszerű mintaképet állít elénk e kis életrajz. Egy Isten szemléletéből elmerült lélek, aki szentség után eped és növekedő korával párhuzamosan tökéletességre törekszik. Monnin abbé megmutatta és fejlődésnek minden fokát s teszi ezt oly kedvesen, oly vönzőan, hogy az olvasót is nagy elhatározásolra bírja. A nélkülözésekben, áldozatokban gazdag ifjuskor után a teretős férbut mutatja be nekünk, aki lelkének minden erejével a gondjaira bizott nyáj megjavításán fáradozik. Az arsi plebánus gondja mindenre, a legesekeiyebb dolgokra is kiterjed és a mibe belefog, azt tántoríthatatlannal meg is valósítja. Valóban elmondhatta volna magáról: Ecce! nova facio omnia! Ime! újjalakítok mindent! Kivált a főt, papság és papnövendék urak olvashatják és életrajzot nagy haszonnal. A józan céltudatos, mindenben Isten dicsőségét s a lelkek javát szorgosan kereső lelkipásztorbóadásnak valóságos tükre e kis mű, mely a szentség hírében elhunyt plebánus példájával — oktat, nemisít, buzdít s egyuttal kellemesen szórakoztat. De bárki is a legnagyobb élvezettel és lelki haszonnal olvashatja. Elvezetett, mert e művecke nem tények száraz elsorolása, hanem egy Isten szeretetében és emberiség szolgálatában eltöltött, kegyelmekben épp úgy, mint alkotásokban gazdag élet ecsetelése. E mellett bizonyít különben az a körülmény is, hogy a mű immár a harmadik kiadást érte, — de lelki haszonnal is, mert egyszerűségével vonz, magasztosságával buzdít, sikereivel, melyeket esetel — serkent és bátorít. Azért a legmelegben ajánljuk ezen harmadik kiadást jól tudván, hogy olvasásából mindenki meg fog győződni, mily igazat mondott jóváhagyó leiratában a belley-i püspök, midőn azt mondja: „E történetet haszonnal fogja olvasni minden hívő, de különösen az egyházi férfiak, kik Vianneyben csodálandó példaképet fognak találni, melyet a jelen sulyos időben kövessejenek.“ Ara a kis 8° alakban 476 oldalra terjedő műnek füzve 2 kor., kötve 2 kor. 60 fill., bérmentesítés külön 20 fillér. Kapható a kiadónál, valamint minden könyvkereskedésben.

* *Irodalmi jelentés.* Karácsony előtt fogja elhagyni a saját b. e. Nagall János püspök remek magyarsággal fordított Kempia Tamás Krisztus követésének hatodik kiadása. — A legtermékenyebb magyar asketikai író művei, tudjuk, mily batással voltak és vannak is a hitélet fellendítésére. — A

Szent Vince-intézet, a melyet a boldogult alapított, rendezte sajtó alá és adja ki. — Karácsonyi ajándéknak alkalmas különösen ugyanezen mű nagy 8. r. illusztrációkkal ellátott salonkiadása, a mely a kötés minőségébe képeát 4, 6, 8 frt. A népszerű kiadás ára angol vászonkötésben keresztükötéssel küldve 50 kr., legalább is 25 pld. bérmentes küldéssel példányonként 40 kr. Ugyanitt kapható: 2. Scupuli Lőrinc „Lelki Harca“ vászonkötésben 1 frt. 20 kr. 3. Boldogasszony kötetése, félvászonba kötve 1 frt. 20 kr. 4. Keresztény vezércikkék; elmékedések a keresztény vallás sarkalatos igazságairól. Ara füzve 75 kr. kötve 1 frt. 5. Csarnok. Utmuntatóba a ker. hitélet ügyére. Ara kötve 1 frt. 50 kr. 6. Az Urangyala. Ara füzve 1 frt., kötve 1 frt. 20 kr. 7. Aldozatlángok. Imakönyv, angolvászona kötve 40 kr. 8. Szentek tudománya. Papnövendékeknek ajánlva. Ara kötve 1 frt. 50 kr. 9. Vademeum sacerdotale. Ara kötve 60 kr. 10. Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve az Oltárszentségről. Angolvászonkötésben 1 frt. 50 kr. 11. Szeráfhangok Szent Terézjáról. Ara angol vászonkötésben 1 frt. 20 kr. 12. Lilomszálak. Néhány diszkötésű példány áll rendelkezésünkre. Ara 2 frt. Sacerdotes etiam erga sacra. Nagyvárad, 1901. nov. 24-én. A Szent Vince intézet igazgatója.

* *Gyöngyei* a jó népies szt. beszédeknek vannak összegyjtítve a híres Orosz Adám szt. beszéd kötetében. Kérdezzük meg a régi lelkipásztorokat, hogy mit tartanak Orosz Adám beszédeiről? . . . A kötet második kiadásban 1850-ben jelent meg, azóta nem kapható. Ezen kötetet szándékom évnegyedes füzetekben kiadni újra stílizálva. Az első 12 ives füzet decemb. 15-ike körül jelenne meg. *Advent I. vas.* — *Quinquagesimátig* tartalmazná a beszédeket. A többi három füzet ugy 58 iv évnegyedenként kellő időben jelennek meg. *Az egész mű 70 iv 3 frt. 20 kr. lenne. Egy ivre nem esik 5 krajcár.* Az első kötetre 60 kraje. beküldésével november végéig tisztelettel kér megrendelést a *Jó Pásztor szerkesztősege* Budapest, VII. Csömöri ut 32.

* *Memento mori* II. kötete XV. — XXIX. terjedő szt. beszéd sorozattal megjelent Kubek Emilnek Stolz Albat „Halálaitkájából“ átdolgozott, megítésre hangoloz szt. beszédeit nagy lelkesedéssel fogadta a sajtó és az I. kötet megjelenése után mindjobban sürgették a II-ik kötet közzéadását. A második kötet egészen hasonló az előhöz és a megbocátásról, Isten, — emberbaráti szeretetről, a megítésről hoz szebbnél szebb szentbeszédeket. Stílus közvetlen, tartalma változatos, hatása csodásan gyümölcsöző. Az eiző kötet megjelenését követő, elismerő, dicsérő nyilatkozatok csak azt igazolják, hogy a fi. lelkeskedő papság gyümölcsözöleg használta e kötetet. A 14 dízesen kiállított szt. beszéd kötetet 1 kor 60 fill. megrendelhet az Oktató Népkönyvtár-nál Budapest VII. k. Csömöri ut 32. Ugyanott az első kötet szintén 1 kor. 60 fillérért kapható.

* *A karmelita-zárda kiadóhivatalában Győött kaphatók:* „Szent órák“ ima- és énekeskönyv, egészen átdolgozott III. kiadás. Haás Agostontól. I. számú csinos vászonkötés 1 kor. (1 int.); II. sz. puha táblájú finom chagrain-bőr, aranyfémekkel 3 kor. (3 int.), III. sz. finom fehér csont, szines nyomással, aranykerettel, bársonyháttal 4 kor. (4 int.); IV. sz. párnás borjubőr 6 kor. (6 int.); kívánatra csattal 40 fillérrel drágább; V. sz. különféle színel peluch, vésett kerettel, kettős csattal, casettával 10 kor. (10 int.) „Artatlanok tükre“ ima- és énekeskönyv kisebb és nagyobb gyermekek számára. Haás Agostontól. I. sz. 30 megrendelve á 50 f. vászonkötés dombornyomással 70 fill.; II. sz. 30 megrendelve, á 80 f., vászonkötés 1 kor.; III. sz. bőrkötés 2 kor. IV. sz. selyemk. 3 kor.; V. sz. párnás finom bőrkötés 4 kor.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Agost.

Szerkesztőtársak: Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.